

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI RAVITSEMISLIIKKEIDEN TOIMINNAN VÄLIAIKAISESTA RAJOITTAMISESTA TARTUNTATAUDIN LEVIÄMISEN ESTÄMISEKSI ANNETUN ASETUKSEN 4 JA 5 §:N MUUTTAMISESTA

1 Tausta ja valmistelu

Tartuntatautilain 30.6.2021 saakka väliaikaisesti voimassa olevassa 58 a §:ssä (165/2021, muut. 304/2021) on säädetty koronavirusepidemian leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeiden asiakkaiden ohjeistus- ja hygieniavaatimuksista, yleisestä asiakaspaikkojen etäisyysvaatimuksesta ja toiminnan suunnitteluvollisuudesta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä näistä vaatimuksista sekä asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvollisuuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös rajoittaa ravitsemisliikkeen asiakaspaikkamäärää sekä aukiolo- ja anniskeluaikaa laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä. 19.4.2021 voimaan tulleen lakimuutoksen mukaan valtioneuvosto voi laissa säädettyillä edellytyksillä säätää aiempaa suurempia asiakaspaikkamäärän sekä anniskelu- ja aukioloajan rajoituksia.

Lain 58 a §:n nojalla säädetyn 30.6.2021 saakka voimassa olevan ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen (166/2021) 4 ja 5 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden asiakasmäärien sekä anniskelu- ja aukioloajan rajoittamisesta maakunnittain ja ravintolatyypeittäin. Kyseinen asetus säädettiin 26.2.2021 ja sen valmistelussa otettiin huomioon viimeisin käytettävissä oleva tilannetieto koronavirusepidemian kulusta sekä arvioitiin rajoitusten välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus alueiden epidemiatilanteissa (Muistio 25.2.2021).

Ravitsemisliikkeiden asiakasmäärien sekä anniskelu- ja aukioloaikojen aiempaa suurempia rajoituksia otettiin valtioneuvoston asetuksella maanantaista 19.4.2021 lukien käyttöön alueittain ja ravitsemisliiketyypeittäin, kun ravitsemistoiminta avattiin uudelleen koko maassa (305/2021, Muistio 15.4.2021).

Valtioneuvoston on tartuntatautilain 58 b:n 3 momentin mukaan tarkoin seurattava, ovatko säädettyjen rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. Samalla viikolla eli 22.4.2021 valtioneuvosto päätti lieventää rajoituksia epidemiatilanteen parantumisen johdosta Keski-Suomen maakunnassa ja Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä sekä Satakunnan, Kanta-Hämeen ja Pohjanmaan maakunnissa (338/2021).

Uusimpien tietojen mukaan epidemiatilanne on parantunut Satakunnan ja Pohjanmaan maakunnissa siten, että siellä sovelletut rajoitukset eivät enää ole välttämättömiä.

Asetusehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Epidemiologisen tilanteen määrittely on perustunut sairaanhoitopiirien ja Ahvenanmaan maakunnan kantoihin perustuvaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen 28.4.2021 saatuun lausuntoon. Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta on pyydetty lausunto. Muita lausuntoja ei ole pyydetty.

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa, koska ainoastaan alueiden luetteloa kahdessa pykälässä koskevan muutoksen esittely on kiireellinen (VNOS 32 §).

2 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Valtioneuvoston asetuksella säädettiin perjantaina 16.4.2021 vallitsevan epidemiatilanteen edellyttämiä tartuntatautilain 58 a §:ssä tarkoitettuja rajoituksia tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Asetus on ollut voimassa maanantaista 19.4.2021 lähtien eikä rajoitusten perusteisiin ole kuluvalle viikolla tullut muutoksia.

Epidemiatilanne on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnon 28.4.2021 mukaan valtakunnallisesti seuraava:

Suomen koronavirusepidemia on taittunut vuodenvaihteen voimakkaan kasvun jälkeen. Eroja sekä ilmaantuvuudessa (väestöön suhteutetut uutena todetut tapaukset) että ajallisessa kehityksessä esiintyy kuitenkin Suomen maantieteellisten alueiden välillä.

Koko maan ilmaantuvuus on laskenut edellisten viikkojen aikana. 14 vrk ilmaantuvuus oli 5–18.4. 105 ja 19.–25.4 se oli 64. Uusia tapauksia todettiin näinä ajanjaksoina 5 799 ja 3 544. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä 14 vrk ilmaantuvuus on laskenut näinä ajanjaksoina 196:sta 106:een.

Uusien tartuntojen kasvu on viimeisten viikkojen osalta taittunut. Vaikkakaan koronavirusepidemia ei toistaiseksi ole kääntynyt sellaiseen selvään ja riittävään laskuun päivittäisten tai viikkotasolla todettavien tapausten tai sairaalahoitoa tarvitsevien sairastumisten suhteen, jonka perusteella voisi arvioida, että aikuisväestöä koskevia fyysisten kontaktien rajoituksia voisi vielä selvästi vähentää on epidemia selvästi rauhoittunut huhtikuun aikana. Epidemian nopean uudelleenleviämisen riskin ei voida kuitenkaan arvioida väistyneen.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on launnessaan todennut seuraavan alueellisen epidemiatilanteen:

Alueiden kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021

Leviämisvaihe: Helsingin ja Uudenmaan (HUS), Etelä-Karjalan, Päijät-Hämeen, Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan sairaanhoitopiirit sekä Ahvenanmaan maakunta (kuusi aluetta).

Kiihtymisvaihe: Kymenlaakson, Kanta-Hämeen, Satakunnan*, Itä-Savon ja Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirit (viisi aluetta).

Perustaso: Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Vaasan, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan*, Kainuun ja Lapin sairaanhoitopiirit (10 aluetta).

* Kaksi aluetta on lisäksi määritellyt yksittäisiä kaupunkeja tai kuntia muusta alueesta poikkeavaan epidemiavaiheeseen.

Kymenlaakson sairaanhoitopiiri sekä Satakunnan sairaanhoitopiirissä Eurajoki ja Säskylä ovat palanneet leviämisvaiheesta kiihtymisvaiheeseen.

Vaasan sairaanhoitopiiri sekä Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä Jyväskylä ovat palanneet kiihtymisvaiheesta perustasolle.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä Oulu on siirtynyt perustasolta kiihtymisvaiheeseen.

Epidemiologiset perusteet ravitsemisliikkeitä koskeviin päätöksiin ovat ennallaan, eikä Terveiden ja hyvinvoinnin laitos näe ristiriitaa perustasolle siirtyneiden sairaanhoitopiirien oman arvion kanssa. Satakunnassa ei ole uusia ryppäitä ja tartunnanjäljitysaste on korkealla. 7 ja 14 vrk ilmaantuvuudet ovat alhaisia ja positiivisten osuus kaikista testatuista on 0,6% vastaten perustason alueiden tilannetta.

Pohjanmaan maakunta on siis siirtynyt kiihtymisvaiheesta perustasolle. Tämä muutos merkitsee sitä, että alueella voidaan ottaa käyttöön yleisesti perustasolla oleville alueille säädetty rajoitukset. Satakunnan maakunnassa (sairaanhoitopiirissä) ei vielä ole todettu vastaavaa epidemian tason muutosta, mutta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen esittämät tiedot viittaavat siihen, että perustasoa suuremmat rajoitukset eivät enää ole välttämättömiä.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnossa on erikseen tarkasteltu virusmuunnosten esiintymistä maassa. Muuntovirusia esiintyy kaikissa maakunnissa. Herkemmin tarttuva brittivariantti (B.1.1.7) on levinnyt Suomessa laajalti ja variantti on leviämässä valtavirukseksi aiemmin kiertäneen viruskannan sijaan. Voimakkainta varianttihavaintojen kasvu on Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella.

Muutoin alueiden epidemiatilanteeseen ei ole tapahtunut asetuksessa säädettyihin rajoituksiin vaikuttavia muutoksia eli muut maanantaina 19.4.2021 voimaan tulleet ja torstaina 22.4.2021 muutetut alue- ja ravintolatyypikohtaiset rajoitukset ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan (LIITE).

Näyttää välttämättömältä, että rajoitusten tasoa tulee lieventää lähitulevaisuudessa hallitusti. Vaikka epidemiatilanne on parantunut jo joitakin viikkoja ja vaikka valtioneuvosto on todennut, että maassa eivät enää 27.4.2021 vallitse valmiuslain 3 §:ssä tarkoitetut poikkeusolot, on kuitenkin vielä olemassa erityisesti muuntuneiden virusten aiheuttama uhka epidemian kiihtymiseen.

Ravintolasulun, muiden jo toteutettujen sulkutoimien ja muiden eri alueilla toteutettujen toimien aikaansaamaa hyvää kehitystä ei haluta katkaista tai pahimmassa tapauksessa antaa epidemian lähteä uudelleen kiihtymään. Kun tavoitteena on siirtyä hallitusti voimakkaista sulkutoimista kohti rajoitusten poistamista, käytännössä rajoitukset ovat vallitsevissa poikkeusoloissa epidemiatilanteen mukaisesti ensin lyhyen ajan merkittäviä ja tämän jälkeen asteittain voimakkaasti lieveniä.

Asetuksen 4 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden asiakasmäärän rajoittamisesta eri alueilla epidemiatilanteen ja ravitsemisliiketyypin mukaisesti. Satakunnan ja Pohjanmaan maakunnan alueella toimivien ravitsemisliikkeiden rajoituksia lievennettäisiin siten, että alkoholijuomien anniskelua pääasiallisena ravitsemistoimintanaan pitävien liikkeiden asiakasmäärä rajoitettaisiin puoleen normaalista ja muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärä kolmeen neljäsosaan normaalista.

Asetuksen 5 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden anniskelu- ja aukioloajan rajoittamisesta eri alueilla. Satakunnan ja Pohjanmaan maakunnat siirrettäisiin pykälän 3 momenttiin, jonka mukaan alkoholijuomien anniskelu olisi lopetettava viimeistään kello 22 ja liikkeen saisi pitää avoinna ravitsemistoiminnan asiakkaille kello 5:stä kello 23:een.

Koska muutokset liittyvät rajoitusten alueellisen välttämättömyyden arviointiin, asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan seuraavana päivänä asetuksen antamisen jälkeen eli 30.4.2021.

4 Vaikutukset

Tartuntatautilaissa tarkoitettujen ravitsemistoiminnan väliaikaisten rajoitusten taloudellisia ja muita vaikutuksia on kuvattu viimeksi hallituksen esityksessä HE 32/2021 vp.

Ravitsemisliikkeitä koskevalla sääntelyllä ei pystytä yksin vaikuttamaan covid-19-viruksen leviämiseen, mutta se on välttämätön ja tarpeellinen osa yhteiskunnan eri alueille ulottuvien rajoitusten ja veloitteiden muodostamaa keinovalikoimaa. Vaikka yksittäisten rajoitustoimien vaikutusta epidemian kulkuun ja tartuttavuusluvun muutokseen on erittäin vaikeaa tutkia ja määrittää ennalta, ravitsemistoiminnan rajoitusten arvioidaan siten suojaavan väestöä tartuntataudin leviämiseltä. Ehdotetut rajoitusten alueelliset lievennykset perustuvat siihen, että alueiden tilanteen parannuttua rajoitusten ei enää katsota olevan välttämättömiä.

Asetuksella olisi myönteisiä vaikutuksia ravitsemisliikkeiden toimintaan Satakunnan ja Pohjanmaan maakunnissa, joissa rajoitukset lievenevät perustason rajoituksiin.

LIITE

Epidemiatilannetta on valmistelun yhteydessä selvitetty alueittain seuraavasti:

A. Leviämisvaihe**Helsingin ja Uudenmaan SHP (Uudenmaan maakunta)**

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	1968	106
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		1,5 %

Etelä-Karjalan SHP (Etelä-Karjalan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	95	48
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		1,1 %

Kymenlaakson SHP (Kymenlaakson maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	134	47
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		1,2 %

Päijät-Hämeen SHP (Päijät-Hämeen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	149	85
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		2,8 %

Varsinais-Suomen SHP (Varsinais-Suomen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	141	106
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		2,8 %

Pirkanmaan SHP (Pirkanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	66	67
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		2,1 %

Ahvenanmaan maakunta

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	46	113
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		2,0 %

B. Kiihtymisvaihe
Satakunnan SHP (Satakunnan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	40	27
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		0,6 %

Kanta-Hämeen SHP (Kanta-Hämeen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	32	36
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		1,9 %

Itä-Savon SHP (Etelä-Savon maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	195	65
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		0,4 %

Länsi-Pohjan SHP (Lapin maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	22	57
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		0,7 %

C. Perustaso
Keski-Suomen SHP (Keski-Suomen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	43	14
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		0,3 %

Pohjois-Karjalan SHP (Pohjois-Karjalan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	23	10
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		0,6 %

Vaasan SHP (Pohjanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	39	18
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		0,6 %

Etelä-Pohjanmaan SHP (Etelä-Pohjanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	29	20
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		0,3 %

Pohjois-Savon SHP (Pohjois-Savon maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	30	14
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		0,5 %

Pohjois-Pohjanmaan SHP (Pohjois-Pohjanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	20	32
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		1,0 %

Kainuun SHP (Kainuun maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	20	27
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		0,9 %

Lapin SHP (Lapin maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (29.3.–11.4.)	Vk 15-16 (12.4.–25.4.)
	10	4
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 16		0,2 %